

LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTAS

DEKRETAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PRIIMTO LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO KODEKSO 27, 38, 39, 55, 56, 60, 62, 75, 178, 179, 182, 183, 184 IR 187 STRAIPSNŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO GRAŽINIMO LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMUI PAKARTOTINAI SVARSTYTI

2014 m. gruodžio 31 d. Nr. 1K-189

Vilnius

1 straipsnis.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Konstitucijos 71 straipsnio 1 dalimi, g r a ž i n u Lietuvos Respublikos Seimui pakartotinai svarstyti Lietuvos Respublikos Seimo 2014 m. gruodžio 16 d. priimtą ir Respublikos Prezidentei pateiktą pasirašyti bei oficialiai paskelbti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 27, 38, 39, 55, 56, 60, 62, 75, 178, 179, 182, 183, 184 ir 187 straipsnių pakeitimo įstatymą Nr. XII-1459 (toliau – Įstatymas) dėl šių motyvų:

1. Lietuvos Respublikos Konstitucijos (toliau – Konstitucija) preambulėje įtvirtintas atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės ir teisinės valstybės siekis suponuoja tai, jog privalu užtikrinti, kad kiekvienas asmuo ir visa visuomenė būtų saugūs nuo nusikalstamų kėsinių. Demokratinėje teisinėje valstybėje įstatymų leidėjas turi teisę ir kartu pareigą įstatymais uždrausti veikas, kuriomis daroma esminė žala asmenims, visuomenės ar valstybės interesams arba keliama grėsmė, kad tokia žala atsiras, apibrėžti nusikalstamas veikas bei nustatyti baudžiamąją atsakomybę už jas;

2. Įstatymų leidėjas, reguliuodamas santykius, susijusius su baudžiamosios atsakomybės už nusikalstamas veikas nustatymu, turi plačią diskreciją. Jis gali, atsižvelgdamas į nusikalstamų veikų pobūdį, pavojingumą, mastą ir kitus požymius ar kitas turinčias reikšmės aplinkybes, įtvirtinti diferencijuotą teisinį reguliavimą ir nustatyti skirtingą baudžiamąją atsakomybę už atitinkamas nusikalstamas veikas. Konstitucijoje įtvirtintas teisingumo principas suponuoja tai, kad baudžiamajame įstatyme nustatytos baudmės turi būti teisingos, t. y. adekvačios padarytai nusikalstamai veikai. Teisingumo ir teisinės valstybės konstituciniai principai *inter alia* reiškia, kad valstybės taikomos priemonės turi būti proporcingos siekiamam tikslui. Taigi baudmės turi būti adekvačios nusikalstamoms veikoms, už kurias jos nustatytos; už nusikalstamas veikas negalima nustatyti tokių bausmių ir tokių jų dydžių, kurie būtų akivaizdžiai neadekvatūs nusikalstamai veikai ir baudmės paskirčiai; baudmės ir jų dydžiai baudžiamajame įstatyme turi būti diferencijuojami pagal nusikalstamų veikų pavojingumą ir sunkumą;

3. Aiškinamajame rašte dėl Įstatymo projekto nurodoma, jog šio projekto tikslas yra patikslinti Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse (toliau – BK) numatytas baudmės skyrimo taisykles, lemiančias nepagrįstą laisvės atėmimo baudmės

skyrimą ir taip subalansuoti laisvės atėmimo bausmės taikymo praktiką, tuo pačiu sumažinant šia bausme nubaustų asmenų skaičių Lietuvoje. Sutiktina su įstatymų leidėjo pozicija keisti bausmių skyrimo taisykles ir siekti, kad laisvės atėmimo bausmė visada būtų skiriama pagrįstai: kai tokia bausmė yra teisinga, atsižvelgiant į padarytos veikos pavojingumo laipsnį, kaltės formą ir rūšį, motyvus ir tikslus, nusikalstamos veikos stadiją, kaltininko asmenybę ir kitas aplinkybes. Tačiau pabrėžtina, kad konstitucinis teisingumo principas reikalauja, kad sprendžiant dėl bausmės už konkrečių nusikaltimą nustatymo BK, visų pirma turi būti siekiama teisingumo. Bausmė turi būti tokia, kad ja būtų galima įgyvendinti bausmės paskirtį, t. y. sulaikyti asmenis nuo nusikalstamų veikų darymo, nubausti nusikalstamą veiką padariusį asmenį, atimti ar apriboti nuteistam asmeniui galimybę daryti naujas nusikalstamas veikas, paveikti bausmę atlikusius asmenis, kad laikytųsi įstatymų ir vėl nenusikalstų, užtikrinti teisingumo principo įgyvendinimą. Bausmės paskirtis sunkius nusikaltimus padariusiam asmeniui gali būti įgyvendinama tik paskyrus teisingą, adekvačią nusikaltimo sunkumui bausmę, kuri pakankamai paveiktų asmenį ir dėl jos švelnumo neskatintų naujų nusikaltimų darymo. Teisingumo principas ir bausmės paskirties įgyvendinimas, baudžiant sunkius nusikaltimus padariusius asmenis, neturi būti aukojamas dėl siekio gerinti laisvės atėmimo bausme nuteistų asmenų skaičiaus statistiką;

4. Įstatymu sudaromos teisinės prielaidos asmenims, padariusiems sunkius turtinio pobūdžio nusikaltimus, už kuriuos šiuo metu nustatytos griežtos sankcijos, skirti kur kas švelnesnes bausmes. Įsigaliojus Seimo priimtam Įstatymui, baudą, laisvės apribojimą ar areštą būtų galima skirti už: 1) didelės vertės svetimo turto vagystę, didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčių vertybių vagystę, svetimo turto pagrobimą dalyvaujant organizuotoje grupėje (BK 178 straipsnio 3 dalis); 2) sukčiavimą, kai įgytas didelės vertės svetimas turtas ar turtinė teisė arba didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčios vertybės arba išvengta didelės vertės turtinės prievolės, arba ji panaikinta, arba sukčiauta dalyvaujant organizuotoje grupėje (BK 182 straipsnio 2 dalis); 3) turto pasisavinimą, kai pasisavintas didelės vertės turtas arba didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčios vertybės (BK 183 straipsnio 2 dalis); 4) turto iššvaistymą, kai iššvaistytas didelės vertės turtas arba didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčios vertybės (BK 184 straipsnio 2 dalis). Pagal galiojantį teisinį reguliavimą asmenims, padariusiems šiuos sunkius nusikaltimus, numatyta laisvės atėmimo bausmė: už kvalifikuotą vagystę – iki 8 metų laisvės atėmimo, už kvalifikuotą sukčiavimą – iki 8 metų laisvės atėmimo, už kvalifikuotą turto pasisavinimą – iki 10 metų laisvės atėmimo, už kvalifikuotą turto iššvaistymą – iki 7 metų laisvės atėmimo. Įstatymas dėl įvedamų alternatyvių bausmės, laisvės apribojimo ir arešto bausmių leidžia nesunkiai atsipirkti už šiuos stambaus masto, organizuotų grupių daromus sunkius nusikaltimus. Tai iškreipia paties sunkaus nusikaltimo esmę, neatgraso nuo nusikalstamumo ir net jį skatina;

5. BK 178 straipsnio 3 dalyje, 182 straipsnio 2 dalyje, 183 straipsnio 2 dalyje ir 184 straipsnio 2 dalyje baudžiamoji atsakomybė numatyta už sunkius turtinio pobūdžio nusikaltimus, kuriais padaroma didelė žala. Šių nusikaltimų pavojingumą, jų priskyrimą būtent sunkių nusikaltimų kategorijai lemia tai, kad jų dalykas yra didelės vertės (didesnės negu 32 500 Lt) turtas, didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčios vertybės, nusikaltimai padaryti organizuotoje grupėje. Nėra jokių pagrįstų prielaidų teigti, kad šiuo metu BK numatytos griežtos sankcijos už sunkius turtinius nusikaltimus būtų neadekvačios šių veikų sunkumui, jų pavojingumui visuomenei ir daromai žalai, juolab, kad registruotų sukčiavimo ir turto pasisavinimo nusikalstamų veikų skaičius turi tendenciją augti. Ekonominis poveikis sunkius turtinius nusikaltimus padariusiems asmenims yra būtinas, tačiau jis turi būti daromas kartu su bausme

kaltininkui skiriant baudžiamojo poveikio priemones – turto konfiskavimą ir išplėstinį turto konfiskavimą. Savo pobūdžiu gerokai švelnesnių sankcijų nustatymas neatitiktų šių turtinių nusikaltimų pavojingumo, sunkumo ir jais padaromos žalos. Tai neužtikrintų efektyvaus valstybės ir visuomenės gynimo nuo nusikalstamų kėsinių, turtinių nusikaltimų užkardymo ir gali sudaryti prielaidas tolesniam kriminogeninės padėties blogėjimui;

6. Vienas iš svarbiausių bausmės skyrimo principų reikalauja, kad teismas, skirdamas bausmę, ją tinkamai individualizuotų ir bausmė būtų teisinga. Šiuo metu galiojantis teisinis reguliavimas suteikia teismui galimybę individualiai įvertinti kiekvieno asmens padarytą nusikalstamą veiką ir paskirti teisingą bausmę. Jei sankcijoje numatytos bausmės paskyrimas aiškiai prieštarautų teisingumo principui, vadovaujantis BK 54 straipsnio 3 dalimi, esant išimtinėms aplinkybėms net sunkius nusikaltimus padariusiems asmenims gali būti motyvuotai paskirta švelnesnė negu straipsnio sankcijoje numatyta bausmė. Taigi, net jei straipsnio sankcijoje numatyta tik laisvės atėmimo bausmė, teismas įvertinęs visas aplinkybes gali motyvuotai paskirti švelnesnės rūšies bausmę;

7. Baudžiamoji politika turi būti orientuota į teisingumą, taip pat baudžiamojo proceso spartinimą ir baudžiamųjų bylų trukmės trumpinimą, tačiau tam turi būti pasirenkamos tinkamos priemonės. Teisinėje demokratinėje valstybėje greitesnio proceso siekis negali paneigti pamatinio baudžiamojo proceso tikslo – teisingumo įgyvendinimo. Galimybė taikyti supaprastintą proceso formą straipsnio sankcijoje numačius baudą kaip alternatyvią bausmę neturi būti argumentas nustatant švelnesnes bausmes už pavojingus turtinius sunkius nusikaltimus.

2 straipsnis.

1. S i ū l a u Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 27, 38, 39, 55, 56, 60, 62, 75, 178, 179, 182, 183, 184 ir 187 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XII-1459 9, 11, 12, 13 straipsnius laikyti nepriimtus.

2. S i ū l a u pakeisti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 27, 38, 39, 55, 56, 60, 62, 75, 178, 179, 182, 183, 184 ir 187 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XII-1459 pavadinimą ir jį išdėstyti taip:

„LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO KODEKSO 27, 38, 39, 55, 56, 60, 62, 75, 179 IR 187 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS“.

3 straipsnis.

P a v e d u Respublikos Prezidentės vyriausiajai patarėjai Rasai Svetikaitei pateikti šį dekretą Lietuvos Respublikos Seimui.

Respublikos Prezidentė

Dalia Grybauskaitė